

ԱՌԵՏԱԲԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐԾՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Կը հրատարակուի ամէն երեքշաբթի: Տարեկան գինն է 1 1/2, վեց ամսուանը 3/4, մէծիտիկ կանխիկ, և հատը 30 փարա: Խմբագրութեան և բաժանորդագրութեան վերաբերեալ նամակներ ուղղուելու են առ Մ. Ն. Ս. Պարսկմ, Կ. պոլիս, Ամերկայի խմբագրութեան:

ՀԱՏՈՐ 38.

ԿՈՍՏԱՆԳՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 10, 1885

Թիի 6.

ԲՈՂԱՆԴԱԳՈՒԹԻՒՆ

Առ մեր ընթերցողս: — Սերմանել և հնձել: — Չորս նշանաբանք: — Աստուծոյ միշտ հսկող նախախնայմունքը: — Անգղիոյ հպատակ իշխանութիւնը ի Հնդկաստան: — Կիրակի օր առաւօտեան նախածաշ ի Լոնտոն: — Արեւելեան Որբանոց ի Պրուսա, տեղեկագիր 1884 ամին: — Նամակներ: — Քաղաքական լուրեր: — Ստակի գիներ:

ԱՌ ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՅՈՂՍ

Աւետարեւելիս ոճին նկատմամբ դանդաղաներ հասած են մեզ, Կը լըսենք թէ այս դանդաղաները թէ Հայերէն և թէ Թուրքերէն Աւետարեւելիս համար են, բայց մասնաւորապէս վասն վերջնոյն: Կ'առարկուի թէ դործածուած ոճը ընթերցողներէն շատերուն հասկըցողութենէն բարձր է, և թէ այս պատճառաւ շատեր որ կը փափաքին կարգալ այս թերթը բաժանորդ չեն գրուելու:

Կը վախճանք զոր այս առարկուն թերթը բոլորովին անհիմն չէ: Գանի որ լրագրոյս նոր խմբագիրը տակաւ այս գործը կը ստանձնէր, նոյն համադրումը ունեցած էր, և կը թուի թէ թերթին բարեկամաց գաղափարը եւս համաձայն է նորա համադրման:

Ոճի նկատմամբ մեր գաղափարը յոյժ որոշ և հաստատ է: Կը հաւատանք թէ ամենապարզ ոճը՝ որ սակայն խորթ չէ՝ լաւագոյնն է լրագրոյ սովորական յօդուածի համար: Մեծաւ մասամբ սխալ կը համարենք գործածել Սրբաբերէն բառ մի, երբ պարզ թուրքերէն բառով նոյն գաղափարը կրնայ հաղորդուիլ: Սակայն երբեմն թուրքերէն բառը երկգլխի է, կամ ճիշդ այն նշանակութեամբ թուրքերէն բառ չկայ: Այսպիսի պարագայից մէջ, նշանակութեան մասին տարակոյս չթողելու՝ կամ երկար բացատրութենէ խուսափելու համար թերեւս լաւագոյն է գործածել նուազ ընտանի բառ մի: Նոյնն փափաքելի է նաեւ երբ անհաճոյ կրկնութիւններէ խուսափել հարկ կ'ըլլայ:

Բայց լեզուի նպատակն է յայտնել զխորհուրդ և ոչ թէ ծածկել զայն: Կը պատրաստենք մեր յօդուածները որ ոչ միայն գրագէտք՝ այլ նաեւ ընդհանուր ժողովուրդը կարգան եւ հասկնան զանոնք:

Կը յուսանք որ այս մասին պիտի յաջողինք: Այսուհետեւ գործածուած ոճին նկատմամբ ուրախ պիտի ըլլանք թերագրութիւններ ընդունել թերթին բարեկամներէն, թէպէտ չենք կարող խոստանալ թէ պիտի հետեւինք անոնց ամենուն, վասն զի ինչ

որ հաճելի է մի անհատի կամ գաւառի՝ կարելի է չյարմարի այլոց, Կը խորհնք սակայն թէ այդպիսի թերագրութիւնք կրնան տալ մեզ լոյս և օգտակար ըլլալ:

ՍԵՐՄԱՆԵԼ ԵՒ ՀՆՁԵԼ

Տնկել բայս մը բնական է, աճեցուցանել զայն՝ գերբնական: Բայց և այնպէս եթէ բարի սերմ կը ցանուի յերկիր բարւոյ, և արտն ըստ օրինի հերկուած և ոռոգուած է, չիք տարակոյս թէ սերմը պիտի բուսնի: Ոչ ապաքէն այսպէս է նաեւ արքայ-յութեան բարի սերմը ցանելու մէջ: Կրնանք ըսել թէ մեր պարտքը ցանելն է սերմը, այնուհետեւ կը մնայ Աստուծոյ տալ կամ չտալ բաղձացեալ արդիւնքն ինչպէս ինքեան հաճոյ է: Գիտենք սակայն ստուգել թէ այս է ուղիղ կանոնը: Աստուած կը պատուիրէ մեզ միտ դնել թէ ինչ օրինօք կը բուսնի սերմը: Սերմանացանին առակը կըրցուցնէ մեզ թէ ինչպէս կը գործեն խօսքը և Հոգին որպէս զի պտուղ յառաջ գայ: «Ինչպէս որ անձրեւ և ձիւն երկիրքէն կ'իջնեն և հոն չեն գառնար, այլ երկիրը կ'ոռոգէ և պտղաբեր և արգասաւոր կ'ընէ զայն, և ցանողին հունտ և ուտողին հաց կու տայ, իմ բերնէս ելած խօսքըն ալ այնպէս պիտի ըլլայ, ինծի պարտաւ պիտի չգառնայ» (Ես. ԽԵ. 40, 44):

Եթէ ճշմարիտ է այս, ապա երբ կը քարոզենք, պարտինք սպասել պտղոյ: Եթէ չերեւիր պտուղ, կայ ուրեք պատճառ, բայց ոչ Աստուծոյ քով, վասն զի անոր կամքն է որ մարդիկ փրկուին, և բոլոր մարդիկ խոստացած է որ իւր խօսքն ըլլայ քարոզչին հետ, և կը հաւատարմացունէ մեզ թէ ինքն մօտ է տալ զօրութիւն խօսքին իւր Հոգեւոր, ինչպէս մօտ է իւր բնական օրինօք որպէս զի բոլոր ջիւի և ծաղկի սերմն ի հունձ: Ինչ է ապա անպտղութեան պատճառը: Թերեւս մենք չցանեցինք բարի սերմ, կամ թերեւս չցանեցինք ըստ օրինի, կամ չցանեցինք ի դէպ ժամանակի, կամ չցանեցինք բարւոյ երկիր, կամ թերեւս չտարինք փոյթ պարաստել գետինը, և կամ, ցանելէն ետքը չըտարինք ինձամ մատաղ բուսոց որ սկսան երևիլ, և այնպէս կորեան կամ չորացան անգարման: Ոչ թէ վաղն զի Աստուած չթողուց «աճել» (յետ որոյ պատուիրեց մեզ «անկել»

և «ոռոգել») որ եւ իցէ գաղտնի պատճառաւ: Այսպէս ըսելն արանալ է, ինչպէս կը թուի մեզ, ամէն խոստում, ամէն հրաման, Սուրբ Գրոց ամէն առակ որ ցանելու և սերմանելու վրայ է:

Կը յուսանք թէ ընթերցողք կրնան տեսնել մեր հարցումներուն նպատակը թէ դարձք ինչո՞ւ համար այսպէս սակաւ են: Ինչո՞ւ համար հունձն այսպէս նուազ է համեմատութեամբ ցանին: Միթէ այն է պատճառ, որ Աստուած բարձրագոյն նպատակաւ չթողուր սերման աճումը, կամ թէ վասն զի Հոգին Սուրբ Հոգեւոր կամ կը տաղտկայ արդիւնաւոր ընել իւր խօսքը, և կամ Գրիստոս կամք չունի կատարել իւր սա խոստումը, «Ահա հիշձեպի հետ եմ» կամ թէ արդեօք ի մեզ և մեր գործելու եղանակին մէջ փնտռելու ենք անպտղութեան պատճառը: Սերմը զոր կը ցանենք բարի է, սերմանելու արուեստին կանոններուն համեմատ կը սերմանենք, գետինն ուր կը սերմանենք բարի է, կը պատրաստենք գետինն այնպէս որ յարմար ըլլայ սերմանուելու և սերման բնութեանը: Անտարակոյս հոս է դժուարութիւնը, և գիտնալով թէ հաշիւ պիտի տանք Հունձին տիրոջը, արթննանք և ընենք միտանդամ սա հարցումը: Ի՞նչ պիտի ըլլայ հոնք:

ՉՈՐՍ ՆՇԱՆԱԲԱՆՔ

2.

ՆԱՅԷ ՎԵՐ, ԵՒ ՈՉ ՎԱՐ

«Աւաղ, պիտի խնամ», գոչեց անխորձ նաւաստի տղեկը երբ առաջին անգամ կայմին վրայ զրկուեցաւ բարձրագոյն առաջատար փաթիլէն: «Վեր նայէ, ո՞վ անձարակ», պատասխանեց նաւապետը: Մանուկ նաւաստին այնպէս ըրաւ և ապահով եղաւ: Եւ ամէնքս մեր կենաց գործը աւելի երջանակալէս և լաւապէս պիտի կատարենք եթէ հետեւինք նորա օրինակին:

Տեղւոյ բարձրութիւնը անգամ օգտակար բան է: Լեռնային գիւղերու բնակիչք յաճախ պատուական կազմուածք և գեղեցիկ դէմք ունին, մինչ վարի ձորերը բնակողք գաճաճ են հասակաւ, ջերմով տկարացած, և գիրենք չըջապատող խոնաւութեան և ասպականիչ բուրմանց պատճառաւ յաճախ ենթակայ են տենդի:

Սակայն բարոյական նշանակութեամբ է որ կ'ուզենք այժմ գործածել մեր նըշանաբանը: «Նայէ վեր, և ոչ վար», այսինքն իղձ ունեցիր բարձր և պզիւրաներու: Վար կը նայինք երբ մեր նըշանաբան է յագեցնել միայն մեր մարմ-

նաւոր բաղձանքները: Այսպիսի հաճոյից մէջ հաղորդ չիլիւնք անասնոց, և ոչ ոք կրնայ անպագայը թէ հեշտասէրը աւելի հաճոյք կը զգայ իւր գինիէն կամ իւր համադրում կերակուրէն քան ձին իւր գարիէն կամ գազանը իւր որսէն:

Անարգ նպատակի հասնելու մէջ որ և է աստիճանի յաջողութիւն չազնուացներ նպատակը: Ափրիկէի մէջ Բորթուկալցի գերավաճառ մը 200 կին ունէր, բայց այս իրողութիւնը չէր ազնուացներ նորա անասնական կիրքը: Հռովմայ պետութեան անկման առաջ մէջ, Կայսերը և պատրիկը (ազնուականը) մարդ կը դրկէին այն ատեն ծանօթ աշխարհին ամէն կողմերը բերել ախորժակաւ ուտելիք, բայց թէպէտ իշխանք՝ էին սակայն վատթարացեալ որիրամուր, և աներկապ պիտի խնային նուազ մեղկացեալ ցեղի մը սրոյն տակ: Եգիպտոսի ամենաբարձր բուրգը զոր շինեց Քիւփս, կ'ըսուի թէ ունեցաւ 100,000 գործաւոր որք աշխատեցան 30 տարի, և որոցմէ հազարաւորք անշուշտ մեռան վերատեսչաց խարաղանին և աշխատութեան խստութեան տակ: Մի ահա՝ գին շինուած է այն, բայց կ'ըսենք՝ անձք ի վերայ յիշատակի այսպիսի մի անձնասէր հրէշի, որ այնպէս քրտնաջան աշխատեցուց հազարաւորներ, — ոչ թէ պաշտաման համար տաճարներ կառուցանելու, կամ բերդեր վասն պաշտպանութեան, այլ միայն մի գերեզման իւր անձին համար:

Ուստի՝ նպատակին բնութիւնը՝ որպէս նաեւ մեծութիւնն է որ կ'ազնուացնէ զայն: Այդ նպատակ պարտի լինել բարւոյ կերպիւր վարգանցել մարդուս բարքը, ինչպէս նաեւ նորա վիճակը: Եւ աւելի արժանիք ունի այդ բարւոյնքով երբ մարդ կը սկսի խոնարհագոյն աստիճանէ: Ի Հռովմ Սրբոյն Պետրոսի Մայր եկեղեցւոյն շինութեան ատեն քարերու առաջին շարքը զետեղողը ունի այնչափ արժանիք որքան վերջինը յարգարողը:

Սակաւ ինչ յետ Ամերիկայի պատերազմին՝ որով 4,000,000 զերիներ ազատուեցան, մարդ մը այցելեց հարաւային Նահանգացի նոր բացուած դպրոցներէն մին, և հարցուց սեւամորթ տղայոց թէ ինչ խօսք կ'ուզէին ըսել հիւսիսային Նահանգացի ժողովրդեան որ նոցա ազատիչ բարեկամներն էին: «Ըսէ անոնց, Տէր», ըսաւ փոքրիկ սեւամորթ տղայ մը, «թէ մենք կը բարձրանանք»: Կրնայ ըլլալ որ դար մը անցնի մինչեւ որ նոքա իւրեանց սովորակ դրացեաց քաղաքակրթութեան հասնին, բայց բարձրանալու համար ըրած ջանքերին արժանի է ամենայն գովեստից: Ուստի, սիրելի ընթերցող, նայէ վեր, և ոչ վար: Ջանք եղածէդ լաւագոյն և ազնուագոյն անձ ըլլալ: Անտարակոյս պիտի յաջողիս եթէ խզնի մտօք և յարատեւութեամբ ջանք ընես: Գիտցաւ մին է այն խնդիրներէն որոց մասին իրաւամբ կրնայ ըսուիլ, «Ուր որ կամք կայ հոն կայ ճանապարհ»:

Բայց մեր նշանաբանին մէջ կայ նաեւ

յորդանի լինելը յուսատիւն: Վերը լայն է, վարը միջուկիւն կայ: Որչափ բարձր եւ նեղ աշնայի աւելի երկարատեւ կ'ըլլայ մեր ցերեկը, և այնչափ կարճ մեր գիշերը: Եթէ կարողանայինք բաւական վեր ելնել, պիտի բարձրանայինք ամպերէն վեր և վերջապէս ի վեր քան զստուեր երկրի և յաւէժ պիտի ապրէինք արեւու պայծառ լուսոյն մէջ: Նաեւ, վերը ամենայն ինչ մաքուր է. մեր ոտից ներքեւ կը թաղենք զմեռեալ, և ամենայն ինչ որ յուր է՝ կամ հողին վրայ է կամ անոր տակ ծածկուած է: Բայց եթէ նայինք վեր աստեղազարդ կապոյտ կամարին, չկայ ինչ որ յիշեցնէ մեզ մի արատ կամ չարիք:

Օգտակար է մեզ որ սովորութիւն ընենք նայիլ վեր, որ մեր առջեւ եղած անասուններն լուսաւոր կողմը տեսնենք: Անշուշտ պարտինք մութ կողման վրայ եւս տեղեկութիւն ունենալ, և աղէկ է՝ որ ունենանք: Պարտինք տեղեկ ըլլալ չարին որ զգուշանք անկէ: Պարտինք գիտնալ թէ մարդիկ որչափ խոր ընկղզւած են՝ որ կարող ըլլանք օգնել զանոնք վեր առնելու: Բիւշիլը պարտական է ուսանիլ ամէն հիւանդութեանց ակտաւանութիւնը և դարմանը. ոստիկանութիւնը պարտի խուզարկել ժողովրդեան մէջ գործուած ամէն կարգի ոճիր: Սոքա պարտին գիտնալ որ կարենան դարմանել, կայ սակայն պայծառագոյն կողմ մը, և չէր այն երբէք այնչափ պայծառ որքան է այժմ: Գիտութեան գիւտերն վասն բարեօրման մեր վիճակի, ամէն տեսակ թշուառութեան դարման տանելու համար բարեսիրական ընկերութեանց բազմապատկուիլը, երկրիս հեռագոյն ծայրերուն իրարու հետ հաղորդակցութեան մասնէն — սոքա են այս պայծառութեան մի քանի ճառագայթներն: Վեր նայինք որ անոնք մեր աչաց զարնեն: Այսու աւելի արդէնաւոր պիտի լինի մեր կեանքը, զի նա որ անյուսութեամբ կը կուռի արդէն յաղթուած է կենաց պատերազմին մէջ: Այսու մեր կեանքը խաղաղ և հանգիստ պիտի ըլլայ: Եթէ հարցուէր ինձ թէ եթէ անգիտանաք ներկայ կենաց յարաբերութիւնն յաւիտենականին հետ, կ'արժէ՞ ապրիլ այս կեանք, պիտի պատասխանէի թէ այդ կ'ախալ է այս կէտէն թէ՛ մարդը սովորաբար կենաց որ կողման կը նայի: Եթէ կը նայի պայծառ և յուսատիւ կողման, կ'ըսեմ, Այո՛, կեանքը մեծ պարգեւ է, մինչեւ իսկ եթէ այն կը վերջանայ ընդ միշտ մահուամբ: Նաեւ մեր կենակցութիւնը որչափ աւելի հաճելի է այլոց, երբ յուսատիւ ենք: Յուսատիւ անձի մը ներկայութիւնը կազդուրիչ դեղի նման է: Նորա զուարթութիւնը փոխանցական է: Բայց տըրտընը որ միշտ կը գուշակէ չարիք, և անձրեւոտ օրուան նման տխուր է, նեղացուցիչ է: Թերեւս նորա տխրութիւնը արդիւնք է խանդարեալ ստամոքսի, խեղճ մարդ, սակայն իրաւունք չունի ուրիշներու կենաց վրայ ստուեր ձգելու: Եւ, ի վերջոյ, մեր նշանարանը կը նշանակէ, «կ'օրծնի միմիկարութիւնը ձերն ըրէք»: Վեր նայեցէք, զի երկինք վերն է: Մութ է հանքին մէջ ուր կ'աշխատի հանքագործը, բայց նա վեր պիտի ելնէ երեկոյն երթալ յիւր տուն և իւր սիրելեաց: Եւ նոյնն է մեզ համար: Աշխարհ ունի իւր փորձութիւնները, բայց կոչուած ենք կրել զանոնք միայն կարճ ժամանակ: Յիսուս սերունդը Բրիտոնիայի եկած և դադար են Բրիտոսի թուականին սկսելէն ի վեր, և աշխարհի չարիք ոչ եւս կը նեղեն զանոնք: Վեր նայինք այն տան, յորում նոքա կը սպասեն մեզ:

Նայինք վեր վասն զի Աստուած վերն է: Յնորք չէ այս խորհուրդ թէ ունինք

այսպիսի մի Հայր և Բարեկամ որ կը սիրէ և կը խնամէ զմեզ, և ամենայն ինչ բարիի գործակից կ'ընէ մեզ համար: Եւ ինչո՞ւ զրկենք ինքզինքնիս անկէ: Յիսուս խեղճ են անոնք որ զուրկ են այս միմիկարութեանէն:

Եւ ոչ միայն յաւիտենականն Աստուած, այլ Յիսուս իւր փառաւորեալ մարդկութեամբ կը բնակի հոն վերը: Մի հոշակաւոր քարոզիչ ժամանակաւ մի երազ տեսաւ, յորում կը թուէր նման թէ կը տեսնէր բոլոր Բրիտոնիաները ժողոված շուրջ Փրկչին որ անոնց մէջ մի բարձր տեղոյ վրայ կը կենար: Նորա մօտը եղողները միշտ նորա երեսը կը նայէին և նոցա դէմը հրճուանք կը փայլէր: Աւելի հեռուն գտնուողները երբեմն կը նայէին վեր Անոր և կ'ուրախանային, և երբեմն կը նայէին վար իւրեանց և աշխարհի վրայ, և արտաբերութեան ամպեր կ'անցնէին անոնց վրայէն:

Յիսուսի մօտ կենանք և նայե՛ք, և ա՛յ վեր:

ԱՍՏՈՒԹՅՈՅ ՄԻԾՏ ՀՍԿՈՂ ՆԱԽԱՆԱՄՈՒԹԻՒՆԸ

Այս նիւթին վրայ քարոզիչ մը հետեւեալը գրած է.

Կ'ուզեմ շեշտել վերնագրոյն «միշտ» բառը, վասն զի համոզուած եմ թէ հակամէտ ենք աւելի ուշ զնել ա՛յն բաներուն որ մեզ համար Նախախնամութեան մասնաւոր միջամտութիւնը կը համարենք, քան Աստուծոյ բարութեան յարատեւ հոսանքին որով նա որոշապէս կ'երեւի իբր միշտ մեր վրայ հսկող Բարեկամ: Տարօրինակ բան մը կը տպաւորուի մեր մըտաց վրայ, զի իրաց սովորական ընթացքէն դուրս է, և կը պատահի մեզ երբ մեք չուարած ենք: Օգնութիւն է այն որ անակնկալ աղբիւրէ կու գայ: Նման է Սրեպգակին որ յոյժ սեւ ամպի ետեւէն յանկաճ կը ծագէ: Պատասխան է ասը՝ աղակի որ կ'ելլէ սրտուռուց եւ վշտահար հոգիէն: Թէ պարտինք ի սրտէ շնորհակալ ըլլալ անոր համար, ո՞վ կրնայ տարակուսիլ: Եւ սակայն չմոռնանք թէ երկնից լուսագոյն պարզեանքն անոնք են որ կու գան մեզ օր ըստ օրէ, ժամ ըստ ժամէ: Բրիտոնիան որ կը հրճուի տեսնելով Աստուծոյ ձեռքը յամենայնի, կը սիրէ տեսնել զայն կենաց ընթացքին հասարակ, սովորական անցից մէջ:

Եւ ճիշդ հոս միտքս կու գայ լաւ պատմութիւն մը զոր լսած եմ նկատմամբ քարոզչի մը որ այլոց հետ ի միասին ծովուն վրայ փռնկած նաւէ մը ազատուեցաւ: Իւր եւ իւր ընկերաց սպառնացող ահարկու վտանգէն ազատուիմը նա միշտ կը նկատէր իբր նշանաւոր յատուկ նախախնամութիւն մը, և հաւանական է որ իւր երկնաւոր Հօր իրեն համար ըրած գործոց պատմութեան մէջ գերադաս նըկատելով զայս խնամ, Նորա իւր վրայ ունեցած մշտնադէմ խնամքին նուազ յարգ կ'ընծայէր: Անգամ մը, կ'ըսուի թէ, սոյն պատմութիւնը պատմեց ի ներկայութեան Արք. Հուէյթիլի: Կը թուէր թէ կ'ուզէր իւր ունկնդրաց մօտց վրայ այս տպաւորութիւնը թողնել թէ, ինք Աստուծոյ մասնաւոր խնամոյ մի հաւատարմը ընդունած էր, թէպէտ այնքան անարժան էր: Բարի արքեպիսկոպոսը խոհուն ուշադրութեամբ զարմանալի պատմութեան ուշ դրաւ, և ըստ երեւութի յետ խոր մտածութեան՝ իբր թէ կ'ուզէր խնդրոյն ամէն կողմը լաւ ըմբռնել ըսաւ. «Ձարմանալի դէպք: Մեծ եւ նշանաւոր ողորմութիւն, Մր. Թոմսըն. բայց կարծեմ ես կրնամ ասով նշանաւոր դէպք մը յիշել իմ անձնական փորձառութեանս:» Ամենքը բացին աչքերին անկակալելով լսել աս հաւոր պատմութիւն մը, սոսկալի աղէտ

մը որմէ Նախախնամութիւնը հրաշալի ազատութիւն շնորհած էր խօսողին, և որոյ յիշատակը իբր թէ ազամանդեայ գրչով գրուած էր նորա երախտագէտ սրտին վրայ: Մասնաւոր ծանրութեամբ, որպէս սովոր էր միշտ խօսիլ, Արք. Հուէյթիլի շարունակեց. «Իբր երեք ամիս առաջ Ուէյլզէ յիշխանաւ գացող ճամբորդի շրջանաւոր նաւարկեցի, և Աստուծոյ ողորմութեամբ, նաւը բնաւ չփռնեցաւ: Խորհէ՛ անգամ մը ասոր վրայ, Մր. Թոմսըն:»

Եւ անտարակոյտ արժան է այս ոչ միայն Մր. Թոմսընի այլ եւ ուրիշ ամէն մարդու խորհրդածութեան:

ԱՆԳՂԻՈՅ ՀՊԱՏԱԿ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՔԻ ՀՆԳԿԱՍՏԱՆ

Ըստ Մորնինի Բոսդ անուն Լոնտոնի լրագրոյ, վերջին թղթաբերաւ Հնդկաստանէ ընդունուած լրագրիք կ'իմացունեն թէ Հնդկաստանի իշխանութեանց մէջ, որ, թէպէտ ինքնօրէն, հպատակ են սակայն Անգլիոյ, բաւական յազման պատճառ եղաւ սա խնդիր որ ծագեցաւ մօտերս յԱնգլիա, թէ Հնդկաստանի կէս անկախ իշխանք գինուորական զօրութիւն պահանջելու են: Խնդիրը բաւական կարեւոր է ուշադրութիւն գրաւելու թէ յԱնգլիա և թէ ի Հնդկաստան: Հնդկաստանի անուն Անգլիացոց մեծ մասին կու տայ պատկերացունել իրենց առջեւ ընդարձակ երկիր մը անհաստատի բազմութեամբ բնակչաց, որ աւելի կ'ամնուազ գոհութեամբ կ'ապրին ընդ ձեռնամբ Անգլիոյ: Յաճախ կը մոռցուի սակայն թէ Հնդկաստանի աշխարհացուցին վրայ կան մեծամեծ իշխանութիւններ որք, թէպէտ ոչ ազատ Անգլիական ազդեցութեան, և են սակայն արդեամբ արտաքին անմիջական վարչութեան Անգլիոյ: Հնդկաստանի բոլոր ժողովրդեանն որոյ թիւը հաւանականապէս կը հասնի մինչեւ երկու հարիւր քառասուն միլիոն, աւելի քան Հինգերորդ մասը, կամ իբր յիսուն միլիոնը, է ընդ իշխանութեամբ բնիկ իշխանաց: Այս աւատային (կէս-հպատակ) իշխանաց շնորհեալ արտօնութեանց մին է ունենալ առանձին գինուորական զօրութիւն կամ բանակ: Թէ որչափ ընդարձակ է սահման այս արտօնութեան, անտի յայտնի է որ կ'ըսուի թէ այս բնիկ իշխանաց գինուորական զօրութիւնը կը հասնի մինչեւ երեք հարիւր յիսուն հազար զօրաց, չորս հազար երկու հարիւր թիւաւորութեամբ: Նա մասնաւոր հաւանական է թէ այս հաշիւը բազմօք պակաս է քան զիւր թիւը: Ըստ բանին Նէյթիլ Օրինիլըն անուն լրագրոյ Հնդկաստանի հպատակ Հնդկի իշխանաց մին ընդունած է այն գինուորական զօրութիւնը զոր մեծին իրաւունքացիք իշխանի կուռէն ետքը, և նոր զօրաժողով մը ընկելով անցուցած է վինուորական հրահանգէ բաւական մեծ բազմութիւն մը պահեստի զօրաց, որ ի պահանջէ հարկին կրնան անցնիլ ի կարգ կանոնաւոր զօրուն: Ձիւր տարակոյտ թէ այս բնիկ զօրաց մի մասը կը բաղկանայ անփորձ և անկիրթ հպատակներէ. մնացեալ մեծ մասին համար գիտենք սակայն թէ ունի կրթութիւն և սպառազինութիւն ըստ հանգամանաց և արուեստի եւրոպական ընտիր օրինակաց: Կառավարութիւն թագուհւոյն, ի ստիպել հարուստի, դէմ զնելու համար այս մեծ զօրութեան, ունի ի Հնդկաստան իբր երկու հարիւր հազարէ միայն բաղկացեալ եւրոպական և բնիկ բանակ մը: Ամէն մարդ կը հասկնայ թէ թոյլ արուելու չէր այս վիճակին որ յայնասպէս վտանգաւոր է: Բայց որովհետեւ այս թոյլութեան թիւը եղած է Անգլիոյ կառավարու-

թեան կողմանէ, կարեւոր խնդիր է հիմա թէ ինչ ընել ի դէպ և կարելի է այս պարագային մէջ: Նէյթիլ Օրինիլը լրագրիք, մեծ նրբութեամբ կը խորհի այս խնդրոյն վրայ: Յուշեցնելէ ետքը թէ ինչ մեծ ծախուց առիթ են այն մեծաթիւ բանակները, կը յաւելու. «Հասարակաց գործեր, որոց պէտք ունի արեւելեան երկիր մը թերեւս աւելի քան արեւմտեան երկիր մը, Հնդկաստանի մէջ մնացած են հիւսնեալ և խանձեալ, որպէս զի Հնդկաստանի բնիկ իշխանք կարող ըլլան պարծիլ գործի մը համար զոր վարելու ոչ իրաւունք ունին և ոչ պէտք: «Ուստի», կ'ըսէ, «այն յաճախագուհ բանակները չարոյ նոցա են մասնաւոր քան բարւոյ: Կը խորհն այն իշխաններն իբրեւ երազ փառասիրութիւն, ուստի և ոչ միայն անօգուտ են՝ այլ եւ վնասակար: Թէ ինչ մեծ խոչ և պատառիչ է Անգլիոյ համար բնիկ բանակ մը, զիւրին է հասկնալ եթէ նայինք մի անգամ մեր Հնդկաստանի զօրաց բաւական մեծ մասին միտութեամբ: Միւս կողմանէ Հնդկաստանի թայմը լրագրիք կ'ըսէ. «Այս դժուարութիւնն հարթելու միակ ճամբան է օգուտ հանել բնիկ բանակներէն և ընել զանոնք մաս մեր պաշտպանողական բանակին» կ'ըսէ թէ յարգել պէտք է բնիկ իշխանաց զգացումները, անոնք կը նկատեն այն բանակներն իբրեւ էական իրենց պատուոյն և մեծութեանը, և այս կը ցուցնէ թէ, եթէ արտաքին տարածաւորում ըլլայ մեր վրայ, մեր այն հզօր հպատակ իշխանները պատճառ չունին դառնալու թշնամոյն կողմը հակառակ մեզ:» Այս խորհուրդը բաւական համոզիչ է, բայց կարճ քննութիւն մը բաւական է ցուցնելու թէ, եթէ անհնար, որչափ դժուարին է մեզ իշխանութիւն կամ հրակալութիւն պահել այն բնիկ բանակաց վրայ՝ առանց անմիջական տեսչութիւն մը ունենալու բուն իսկ իշխանութեանց վրայ որոց կը վերաբերին այն բանակները: Այս նիւթը շատ կարեւոր է, և չիք տարակոյտ թէ պիտի չյայտալէ իրեն ձեռքէ լորտ Տիւֆէրինի կառավարութեան ուշադրութիւնը: Ձիւրք և իցէ, կը թուի մեզ թէ Անգլիացոց մեծագոյն մասն համափոխ է Նէյթիլ Օրինիլի խմբագրին որ կ'ըսէ, «Հնդկաստան, որչափ ահագին է, փոքր է պահելու աւելի քան մի միայն բանակ: Մի միայն բանակ Հնդկաստանի մէջ ըլլալու է թագուհւոյն բանակը:

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԱՌԱՒՈՏԵԱՆ ՆԱԽԱՃԱՇ Ի ԼՈՆՏՈՆ

Տէրն մեր ըսաւ. «Աղքատները միշտ ձեր հետ ունինք:» Յաշորդ յօդուածը կը նկարագրէ աղքատաց օգնելու կերպ մը:

Կիրակի օր առաւօտտան նախաճաշն է միջոցներէն մին զոր կը գործածէ Լոնտոնի Ժառանգական Միջոցներ անուն բարեսիրական ընկերութիւնը: Նախաճաշին հրաւիրեալը կը հաւաքուին փողոցներէ և անկիւններէ, և ոչ միայն ճաշ կը տրուի անոնց, այլ և փոյթ կը տարուի գտնել գործ դատարկներու, և տուն անոնց համար որ տուն չունին:

«Օր մը կեցած էինք», կ'ըսէ միւլութեան գործակալներէն մին, «Լոնտոնի կառուարչին գլուխը: Տեսանք յոգնած էին կամքին խորհրդուն մէջ զօրս ի հարկէ ստիպուած ըրած էին իրենց հանգստեան տեղ: Գոցինք խօսիլ այս թշուառներուն հետ, և տեսնել թէ որոնք աւելի արժանաւորութիւն ունէին հրաւիրուելու առաւօտեան ճաշին: Ինչ տեսարան: Ինչ սրտիկեղ երեւոյթ: Իբր չորեքտասանամեայ աղջիկ մը, տփույն դիմօք և նիհար

մարմնով, ինկած էր իւր մօրը վրայ. նոյնպիսի էր գրեթէ անոր կրտսեր քոյրը: Մայրը գրկած էր դանոնը, և երեքը միանգամայն կը քնանային: Կը բաղձալինք գիտնալ ասոնց պատմութիւնը: «Պէտք է արթնցունել զանոնք տարա-
ժամ», ըսինք իրարու: «Բայց ոչ», ըսինք յետոյ, «հոս վախճանը կ'արգարացունէ միջոցը: Մեր նպատակն է բարիք ընել անոնց»: Ուստի ձայն տուինք անոնց մեղմով: Արթնցան, նայեցանք անոնց քաղցրութեամբ, խօսեցանք սիրով, եղանք ցաւակից արտասուօք, և անոնց թշուառութեան դառն պատմութեանը եղանք համառօտաւ տեղեակ: Մարդը որ ուխտիւ և երգմամբ խօստանալով սիրել և հոգալ այս թշուառ մայրը՝ առած էր զնա կին, թողած էր զնա անգթաբար: Մայրը և երկու մատաղ աղջկունքը ըստ տիպուած էին հոգալ իրենց ապրուստը: Կրեցին նեղութիւն նեղութեան վրայ, հանդիպեցան ծանր դժուարութեանց, և կը թուէր տակաւին թէ աւելի ծանր պատերազմներ, աւելի խորին ցաւեր կը մնային անոնց: Չորեքտասնամեայ աղ-
ջիկը նոր ելած էր հիւանդանոցէն ուր տարուած էր հիւանդ ժանտաւտեղէ (Բէճֆ) բռնուած: Դեռ ակար էր, բայց այն գիշերն անցուցած էր հոն Լոնտոնի կամօթին ցուրտ և խոնաւ քարերուն վրայ անձածկոյթ, անպատուար: Մայրը և երկու դստերը չունէին ոչ բնակելու տուն, ոչ ուսելու հաց, և ոչ հագնելու զգեստ բաց այն զրգլեակներէն որ հա-
զիւ կը ծածկէին անոնց մարմինը: Միթէ զարմանալի էր տեսնել մանուկ աղջիկը որ կը հոսէր տփառնայն վար ջերմ արտասուած աղիւր, մայրը որ կ'ըսէր, «Մի լար, դուստր իմ», մինչ ինք եւս կու լար դառնապէս, և միւս մանկազոյն աղջիկը որ դեղնած և աղչած կը նայէր յառեալ աչօք մօրը և քրոջը վրայ ցաւա-
գինս»

Հազարէն մին է այս տեսարանը: Գանք առաւօտեան ճաշուն: Զաչին սրահը ժողովեալ էին տոմսակաւ պատուաւոր ան-
ձինք ոմանք, նաեւ ընտանեօք: Ընտանե-
ւոյ մը մարդասէր երեւոյթը, քաղցր ակնարկութիւն, եւ սիրոյ ողջոյնը բարի գուշակութիւն է անոք և անտէրունչ մարդուն: Անշուք սենեակ մը չէր ձա-
շարանը: Էր սրահ մեծ, ջեռուցեալ և ճաղքներով լուսաւորեալ: Վատերը զար-
դարուած էին պատկերներով և Սուրբ Դրոց սիկեզիլ պատգամներով. երածը տական գործի մը կը հնչեցունէր քաղցր եղանակներ ի գուարժութիւն հետզհետէ մոտեցող արուր հրաւիրելոյ, և միտքա-
րական երգեր կը փարատէին անոնց սրը-
տէն արտաբերելու և հոգ: Եկաւ վերջա-
պէս ճաշու ժամը, ժամացոյցը զարկաւ վեց: Երգուեցաւ երգ մը, սիւսիւնք երգ մը որոյ խօսքերը չէին անձանօթ չա-
տերուն: Պատրաստ անձինք սկսան խի և խի բաշխել անշարար կերակուր, այսինքն նկանակ մի հաց, կարագ և կտոր մը եզան միս, մինչ ուրիշ անձինք կը պատրաստէին փութով սուրճ: Սուր-
ճը կու գար ներս մեծ տաններով, և մինչ կը պարսպէր մին, կու գար ուրիշ մը: Ամանները զագրեցան, երբ խմել ուզողները զաղբեցան: Տաք սուրճին արդիւնքը տեսնուեցաւ արագ: Ուրիշ զուարճալի տեսարան մը յաջորդեց սրա-
հին մէջ: Այն աղքատ մարդոց շատ սո-
վոր էին ննջել անկանոն, այսինքն երբ կը գտնէին յարմար ժամանակ: Կախուղ նստարան, համեղ և դիւրահալ կերա-
կուր, և սուրճ տաք, քաղցր և ուժեղ, բերաւ անոնց շատերուն քուն, և սկսան լսուիլ ասղին անգին խորհրդաւ ձայներ: Մեղադրե՞նք, յանդիմանե՞նք այս մար-

դիկն, ըսինք իրարու: «Ոչ, ոչ երբեք», ըսուեցաւ: «Գիտե՞նք զանոնք արթնցու-
նելու կերպը: Սպասենք քիչ մը, դեռ պատրաստ չենք»: Քիչ մը ետքը սկսաւ երգ մը, շատ զուարթ երգ մը, և նըն-
ջողք արթննալով մի ըստ միջէ, սկսան մտանկից ըլլալ երգին: Երգէն ետքը սկսաւ ազգու քարոզ մը Անոր վրայ որ ըսաւ, «Եկէ՛ք ինձի, բոլոր յողեմ և բռնաւորութեանը, և ես պիտի հան-
գուցանեմ զձեզ»:

Մինչ այս բաները կ'ըլլային, ուրիշ գործակալներ կը խօսէին առանձին մար-
դոց հետ: Քանիք ինկած էին այն թըշ-
ուառութեան մէջ, վասն զի անկարող եղած էին գտնել գործ: Էին աշխատա-
սէր և յաջողակ մարդիկ, և ջանացած էին գտնել պատուաւոր գործ, բայց ունայն եղած էր անոնց ջանքը: Մեծամեծ նիւ-
թական օգնութիւններ կ'ընէին այս բա-
րեսիրական ընկերութեան առատաձեռն անձինք, պատրաստ ցուցնելով զիրենք տալ գործ համեստ և արժանաւոր ան-
ձանց, ոչ թէ առ ժամանակ մի միայն, այլ շատ անգամ անընդհատ:

Մասնաւոր ջանք կ'ըլլայ օգնել պա-
տանկիաց: Փայտ կտրելու տեղ մը ցուցուած է, ուր կ'երթան աղքատ պա-
տանիք աշխատիլ, և հայթայթել իրենց կերակուր և բնակարան: Համառօտաւ, ընկերութիւնը մեծ բարիք կ'ընէ: Որչափ յուսահատ արք և կանայք առած են ո-
գի և քաղաքներէն գործ և ապրուստ գտնելով ընկերութեան ձեռնառու-
թեամբ, և նպաստելը զորս կը մատու-
ցանք ընկերութիւնը կիրակնօրեայ առա-
ւօտեան նախաճաշի:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ Ի ՊՐՈԴԱՄ

ՏԵՂԵԱԳԻՐ 1884 ԱՍԻՆ

Տեառն անհասանելի խորհրդովը պար-
տաւորեալ ենք այս տարի վշտահար սրտիւ Որբանոցին եւ նորա ճիւղ-վար-
ժարանաց տասներորդ տեղեկագիրն հրատարակել: Բարի թուեցաւ Տեառն մեր սիրելի ամուսինն, որոնց եւ այլ աշակեր-
տաց սիրալիլ մայրն եւ դաստիարակն, գործին հիմնադիրն եւ ձեռակերպիչն առ-
նու մեզմէ, մահաւամբ յերկինս փոխադ-
րելով, եւ թէ հաստատութեան մէջ եւ թէ ամենուրեք ազգել ցաւ եւ վիշտ մեր բարեկամաց: Սոյն դառն բաժանմամբ հաստատութեան նաւն, առաջին շուար-
ման եւ յուսաբեկութեան փոթորիկին մէջ, կը թուէր մերձ խորտակման, երբ նոյն, զմեզ խառն հարուածող ձեռն ցոյց տաւ
առ անձնուր պաշտպան որբոց, որ նման իւր նախորդին ուխտած էր «տալ իւր կեանք վասն բարեկամաց»: Զուիցեցաւ իւր Ծօ-տը-ձօն քաղքէն Օր: Մարի Գը-
լարա Մայրը յաջորդեց հանգուցեալ տնօ-
րէնուհւոյն եւ նորա՝ տասն տարի եզա-
կան անձնուրացութեամբ եւ առանց հա-
տուցման յառաջ վարած մեծ եւ ծանր գործը իւր վրայ առաւ, լոկ Տեառն ա-
պստեղելով եւ նորա զուակաց վատահե-
լով: Մաղթեմք որ այս յուսոյ մէջ չխա-
բուի նա: Տայ Տէրը որ այս Օրբանոցին
ներուն ջերմ համակրութեան եւ աջակի-
ցութեան արժանանայ:

Ներկայ տարին սկսանք 88 աշակեր-
տօք, եւ ընդունուեցան 46 նոր աղայք: Այժմ ունինք 104 աշակերտներ՝ յորոց 60ն են որբ՝ 47 գիշերօթիկ եւ 57 ցերե-
կօթիկ, 61ը աղջիկ եւ 45ը մանչ, 90ը Հայ (Լուսաւորչական, Բողոքական եւ Կաթոլիկ) 5ը Յոյն, 5ը Հրէայ, 2ը Պուլ-
կար եւ 2ը Թուրք: Սոքա ամէնքն, առանց ազգի եւ կրօնի խտրութեան, կ'ապրին, կը կրթուին եւ կը դաստիա-
րակուին միասին իւր մի ծնողաց զաւա-

կունք եւ մի սեղանէ կը կերակուին: Կ'աւանդուին սովորական գիտութիւններ, Հայերէն, Թուրքերէն, Անգլերէն, Գա-
ղերէն, Գերմաներէն եւ Յունարէն լե-
զուներ, ձեռագործք եւ դաշնակ: Կայ մի Անգլիացի վարժուհի, մի Թուրքերէ-
նի դաստիար. տնօրէնուհին Գաղ. Գերմ. եւ դաշնակահարութիւն աւանդելու հա-
մար, նաեւ տնօրէն, եօթն օգնական դաստառօք ուսեալ ի նոյն դպրոցի: Դպրոցին յառաջացման ապացոյցն տես-
նուեցաւ Յուլիոս 24ի եւ 25ի քննու-
թեամբ զորս Աւետարեւ տեղեկագրեց: Կառավարութեան ուսումնական խոր-
հուրդն եւս քննեց վարժարանները, և յոյժ գոհ լինելով գրաւոր տեղեկագիր յանձ-
նեց մեզ: Թէ եւ մերթ ընդ մերթ եղան հիւանդութիւնք, տղայոց առողջական վիճակն ընդհանրապէս լաւ էր: Անցեալ տարի 800 ոսկի ծախք եղած է այս գոր-
ծին համար, սորա 200ը վճարած են ցե-
րեկօթիկք եւ գիշերօթիկք. բնիկ բա-
րերարոց օգնութեան ցանկը կը ցուցնէ թէ որքան գումար մը ֆա-
րէր կրկններէ հաւաքել պարտաւորեալ էինք:

Հոս կը յիշենք որ մենք չունինք տա-
րեկան ծախքերնիս կամ անոր մի մասը գտնէ հոգացող ընկերութիւն. մէն մի փող մի առ մի հաւաքելու է: Թուրքիա-
յէն եղող օգնութիւնք ոչ թէ մասնաւոր շնորհակալութեան արժան ալ նաեւ ա-
պացոյց են թէ բնիկ ժողովուրդք եւ անհատք ֆա-
րէր են տալ իրենց նուէր-
ներն բարեկամութեան գործոյ եթէ լաւ առաջնորդներ ունենան:

Նոր տարւոյն համար կը խնդրենք ազ-
գեցութեան տէր անձերէ մանաւանդ Արթ. Հովիւներէ, Քարոզիչներէ եւ դաստիարակներէ որ իւրեանց չըմանին մէջ բարեգործութեան սերմունք ցանեն: Սորա քաղցր հետեւանքն նախ իրենք պիտի վայելեն եւ ապա այլք. ամէն բան ֆա-
րէն պէտք չէ ակնկալել: Այսօր 50 որբք կան մեր յարկին տակ, որոց իւրա-
քանչիւրը 12 ոսկի ծախք ունի տարեկան: Ասոնք իրենց պիտոյցի հայթայթումը ի-
րաւամբ իւրեանց աբէնէնէնքն կը սպա-
սեն. հարկաւ եթէ այս խնդիրներուն ուղարկութիւն չընծայուի եւ օգնու-
թիւնք ըստ կարօտութեան չ'աճին, պի-
տի սպաւաւորինք ոչ միայն նոր որբեր չընդունիլ այլ այս տարի ներկայ թիւն նուագեցնել: Ամենաաղքատն իսկ կրնայ տարին իւր կանոնաւոր տուրք հինգ դա-
հեկան յատկացնել որբանոցին որով Թուր-
քիայէն բուսական գումար մը կրնայ գոյանալ փոստայի չգործածուած փող
կրնայ իւր գրամ նամակաւ ուղարկել առ տնօրէն խրկուիլ: Ամէն եկեղեցի եւ կիրակնօրեայ դպրոց կրնայ փոքր գումար մը տալ այս գործին: Ուր կայ կաթիլ, կայ անգ միջոց եւ ճանապարհ:
Ի վերջոյ անցեալ տասն ամաց մէջ որ եւ է օգնութիւն ընող 2,000ն աւելի ազնիւ բարերարաց մեր խորին շնորհա-
կալութիւնը յայտնելով եւ համարելով զնոսա անգամ «բարեգործական ընկե-
րութեան», կը խնդրենք որ բարեհաճին յայտ հետէ ոչ միայն իւրեանց նուէրնե-
րն զրկել ամէն տարի այլ նաեւ իւրա-
քանչիւր ոք ջանալ գտնել սոյն ընդար-
ձակ ընկերութեան մի կամ աւելի ա-
նգամ որ խոստանայ տարին մի փոքր տուրք տալ ի նպաստ սոյն որբոց: Եթէ այս առաջարկն ընդունուելով գործադ-
րուի գալ տարուան բնիկ որոց հաշուե-
ցոյցն յոյժ սոսկաւորեալ պիտի տեսնուի, ի քաջալերութիւն մեր եւ յողում որբ մանկանց:

ՏԵՂԵԱ

Գ. ՊԱՐՏԱՍԱՐԻԱՆ

Պրուսա, դեկտ. 31, 1884

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ԹԱՐԻԺԺԷ

Թաւրիթու Աւետարանական եկեղեցին բոլոր Բրիտանիայ հետ միաբան աղօթ-
քի ժողովներ ունեցաւ 1885 թուականի առաջին եօթնեակը: Մինչեւ վերջին օրը՝ ամէն օր ժողովարան կը խառնէին արք և կանայք: Աղօթքի ժամանակը ժողով-
քի նախագահը Մր. Ուելսըն հազիւ կը կարողանար 15 րոպէ խօսիլ կամ աղօ-
թել: Բոլոր ժողովուրդը աղքատած սըր-
տերով կը յաջորդէին զիրար թէ աղօթե-
լու թէ խոստովանելու համար: Բաց աստի ժողովքը արձակուելէն ետքը կա-
նանց համար առանձին ժողովք կ'ըլլար, որուն կը նախագահէր Միս Զուլֆ, ա-
մենուն սիրելի անձը: Նաեւ ամէն երե-
կոյ ժամը 5ին Լիւսլայ թաղին մէջ այլ բնարաններու վրայ յատուկ Հայոց հա-
մար աղօթքի ժողով եղաւ, ուր մեծ միտքաւորութեամբ լեցաւ ժողովուրդը, երբ դպրոցի մանկունք ջերմաւանդու-
թեամբ աղօթեցին և խօսեցան:

Թէպէտ և Թաւրիթու եկեղեցին դեռ մանուկ է, բայց նա Պարսկաստանի բո-
լոր աղեւոր եկեղեցիներէն ոչ մի գործով լեւա չէ մնացած: Եւ թէպէտ և նիւթա-
պէս աղքատ անձինքնեք բաղկացեալ է, սակայն իւր բարի նախաձեռնով միշտ հա-
րուստ եղած է: Սկիզբէն միշտ բարի նպատակաց համար նա անխնայ տուած է իւր կամաւոր տասանորդները: Եւ անց-
եալ տարւոյ մէջ եւս յանձն առաւ քա-
րոզչի վարձի հինգ ութերորդը վճարել, որ կ'ընէ 200 դահեկան: Եւ եկեղեցւոյ տրոց իւրաքանչիւր ամսոյ տասանորդը 520 դահեկանի կը հասնի: Բաց ասկէ ամէն մէկւարթի 10—12 դահեկան գան-
ձանակն կու գայ: Նաեւ ամէն երեքշաբ-
թի օր քերք աղօթքի ժողովոյն մէջ բարի նպատակաց համար փող կը հաւաքուի, որով մի որբ աղջիկ կը պահուի դպրո-
ցին մէջ:

«Բաջատիւտ եղէք, ես յաղթեցի աշ-
խարհին»:

Յունուար 12ին միսիոնարաց նամակ հասաւ Ասիական Բուսիոյ Շիրուան երկրի Շուշի (Ղարաբաղ) քաղաքէն գոր-
եալ: Որով այն տեղի 40 նորադարձ եղ-
բարք կը յայտնեն թէ այն տեղի հասա-
րակութեան խիստ հաւաքած կը կրեն, այնպէս որ բնաւ կարող չեն ոչ մի գործ ազատութեամբ գործել, մինչեւ անգամ փողոց ելել չեն կարող, այնպէս փակեալ մնացած են իրենց տներուն մէջ: Եւ ոչ մի կողմէն սոցալտանութիւն չեն գտներ: Միայն կը խնդրէին բոլոր Բրիտանիայ եղբայրներէն որ իրենց համար աղօթեն: Նաեւ կը յայտնեն թէ մեծ կարօտու-
թիւն ունին մի քարոզչի, վասն զի սկիզ-
բէն առանց քարոզչի մնացած են: Սա-
կայն որչափ մեծ ցաւ է Ասիոյ առաքե-
լական խումբին, որ մեծ հոգնաճին համար շատ քիչ մեակներ ունի: Երանի թէ բո-
լոր Աւետարանական դպրոցի մանկունք սիրով յանձնառու լինին այն երկնաւոր թաղաւորի աջակցին մէջ գործելու:

Ե. Յ. Պ.

Թաւրիթ, Յունւ. 17, 1885

Ամերիկացի Նաւապետ Էրիքսըն արե-
գալը քննելու գործիքին արդիւնքները գիտելով այս եզրակացութեան եկած է թէ արեգական մակերեսութիւն վեր-
մուծիւնը չկրնար ըլլալ նուազ քան 5,060,727 տոտիճան ֆարհայթի ջեր-
մաշափով: Ջերմութեան ամենաբարձր տոտիճանը զոր քիմիագէտք յառաջ կը բերեն քիմիական միջոցներով, այնքան չնչին է բաղդատմամբ ասոր, որ չօգնէր մարդու մոտոց բմբուռն այսօրինակ ան-
հրեաներ ջերմութեան գաղափարն:

ՀԱՆԴԻՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Յունի. 29 ըստ Յուն. եւ փետր. 10 ըստ Լուս. 1885.

ՀԱՄԱՍՏԱՐՏՆ Ի ՄԵՔԵՍՏԷ

Անգղիական թերթեր բերին մեզ մանրամասն լուրեր Սուտանի մէջ կատարուած վերջին յաղթութեան վրայով: Ապուլիայի պատերազմի տեղի ունեցաւ յունի. 17ին: Անգղիական փոքրիկ բանակը 18ին գլխավոր յառաջացաւ իր 20 մղոն, եւ գտնելով որ Մէթէմէ ասպետամբաց ձեռքն է, դէպ ալ կողմն խոտորեցան որպէս զի գետը հասնին Մէթէմէի եւ ինքնամի մէջտեղ: Հետեւեալ առաւօտը գետին իր 3 մղոն հեռու տեսան որ թշնամին մեծ զօրութեամբ իւրեանց դէմն էր: Դադար առին ուսել իւրեանց նախաճաշն, զոր կատարեցին մինչ թշնամիք երկար խոսին մէջ պահուած սաստիկ հուր կը տեղային անոնց վրայ: Երբ պէտք եղած պատրաստութիւնը կատարուեցաւ, զօրքը քառակուսի բանակ կազմած յառաջ քալեց դէպ ի գագաթն մի բլրոյ որ կը նայէր գետագերքը ուր Սուտանցիք բանակած էին: Թշնամիք յարձակեցան մեծ քաջութեամբ, սակայն այնչափ մահացու էր Անգղիացեաց հրացաններուն կրակը որ չիրցան 50 ետարայէն աւելի մօտ գալ Անգղիական բանակին: Հարկուր Սուտանցիք եւ իրենց էմիրներէն բազումք սպաննուցան: Յունուար 21ին լրտես գունդ մը զրկուեցաւ դէպ ի Մէթէմէ: Գտնուեցաւ որ լաւ տարացուած էր, եւ թէպէտ գնդապետ Ուելսըն վրաստահ էր թէ կրնար գրաւել զայն, չուզեց յանձն առնել զոչոյզութիւն զոր զարկ պիտի ըլլար ընել: Այս միջոցին էր որ չորս շողենաւեր հասան իտարթումէ, եւ անոնցմէ երեք մարդիկը մասնակցեցան գործողութեանց: Զօր. Կորտոն լուր զրկած էր անոնց հետ թէ, «Խորթութեամբ բարեւոր վիճակի մէջ է, կրնար տարիններով զինամարել»:

Զօր. Սթուարթ ծանրապէս վիրաւորուեցաւ ազդրէն, եւ տարուեցաւ գետին վրայի շոգենաւներուն միջին մէջ: Նա զուարթ է եւ կը յուսացուի թէ վերքը պիտի ապաքինի: Գնդապետ Ուելսըն երկու շոգենաւերով գնաց ի իտարթում, տեսակցել Զօր. Կորտոնի հետ, եւ կը յուսար վերադառնալ յունի. 30ին: Սըր Բ. Պուլլըր յունի. 28ին ճամբայ ելաւ Քորթիէ կաքտուի ճամբով երթալ Անգղիական բանակն, որոյ հրամանատարութիւնն պիտի ստանձնէ, եւ նոյն ատեն օժանդակ զօրք եւս ձեպով յառաջ կը քալէին նոյն ճամբով: Առժամայն Զօր. Ըլլըն կը մըլէ իւր բանակը Նեղոսի ի վեր: Թագուհին Աւագ Զօրավարութեան (Մէյճօր Չէմբլէ-Փէրէք) աստիճանի բարձրացուց զԶօր. Սթուարթ:

Աւետարանի ներկայ թուոյն հետ կու տանք պարզ աշխարհացոյց Նեղոսի այն մասին որ Տոնիկայի եւ իտարթումի մէջտեղ է: Ափրիկէի որ եւ է աշխարհացուցի վրայ կրնայ տեսնուիլ այս տեղը ուր Նեղոս սակաւ ինչ ետ կերթայ դէպ ի հիւսիսային արեւելք, եւ վերասին դառնալով ի հարաւ, յերկուս կը բաժնուի եւ կը կազմէ Կապոյտ եւ Ճերմակ Նեղոսի ճիւղերն: Սոյն տախտակին վրայ նշանակուած են գլխաւոր տեղեր որ յիշուեցան ներկայ պատերազմին առթիւ, եւ զիւրաւ կը տեսնուի թէ մինչ Զօր. Ըլլըն Քորթիէ Նեղոսի ճամբով գնաց յԱպուլ ճամաւ, Զօր. Սթուարթ եւ Գնդ. Ուելսըն Քորթիէն շեղելով դէպ ի հարաւային արեւելք ինչ ճամբով անապատէն գացին ի Կաքտուի եւ Մէթէմէի:

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՊԱՏՐԻԱՐԹՆ ԼՈՒՍ. ՀԱՅՈՑ

Անցեալ ուրբաթ օր ըստ հրաւիրանաց Պատր. Տեղապահ հօր, Ազգային երեսփոխանական ժողովն գումարեցաւ ի Մայր եկեղեցին Գում գարուի վասն ընտրութեան Պատրիարքի: Ներկայ էին 88 երեսփոխանք, եւ խուսն բազմութիւն ժողովրդեան: Միակ բարձր քուէն, 88էն 63ը, ստացաւ Գեր. Զարութիւն Արք. Վեհապետեան, որ ժողովրդեան բուն ծախարհարութեանց մէջ հրատարակուեցաւ Պատրիարք Թուրքոյի Լուս. Հայոց: Ուրբաթի է տեսնել այսպիսի համաձայնութիւն այնքան բազմութիւն երեսփոխանաց մէջ, եւ կ'ուրախակցինք:

Լուս. Հայոց իւրեանց յաջող ընտրութեան համար: Արքեպիսկոպոս Վեհապետեան ընդարձակ հիմնութեան տէր անձ է վաթսուեամեայ, այցելած է Եւրոպա եւ Ամերիկա եւ տեղեակ է՝ ի մէջ այլոց՝ Անգղիկէն լեզուին, եւ Կարնոյ մէջ 23 տարի առաջնորդական պաշտօն վարելով եւ ծանրակշիւ պարագայից մէջ եւս գործած ըլլալով ստացած է մեծ փորձառութիւն ազգային ամէն գործող մասին: Կը յուսանք թէ Զարութիւն Պատրիարք այս ամէն բարեմասնութեանց հետ կը բերէ առ Հայ ժողովուրդն ջերմ սէր առ Աստուած եւ առ մարդիկ, եւ անդրդուելի միտք եւ սիրտ ի պաշտպանութիւն ուղղուի եւ բարեոյն: Այսու ջերմ յուսով կը մաղթենք յերկնաստ վասն նորա ամենայն օրհնութիւն եւ զօրութիւն կատարել վեր պեհ պաշտօն անձանձիր հաւատարմութեամբ, եւ ի սրտէ կը մաղթենք որ Հայ ժողովուրդն գտնէ յանձն նորա մի բարի Հովիւ եւ իմաստուն Առաջնորդ, եւ նորա պաշտօնավարութեան օրերն լինին ընդհանուր Հայութեան համար աւելիք օրհնութեան եւ յաջողութեան՝ առաւել քան զոր կը բաղձայ վայելել ամէն հայտրիւս Հայ:

ՈՒԺԱՆԱԿ ՊԱՅԹՈՒՄԷ Ի ԼՈՍՏՈՆ

Լոնտոնի մէջ ուժանակով ի գործ դրուած անգղափոխութեանց լուրն մեծ յուսով յարուց Միացեալ Նահանգս Ամերիկայի: Թերթերուն մեծ մասը սաստիկ զգուանք կը յայտնեն այս ոճրոյն համար, եւ պայթումներով գործուած ոճիրները արգելելու եւ պատժելու համար առաջարկութիւններ առաւելու քան Ազգային ժողովոյ երկու սենեկաց մէջ, որպէս նաեւ բազում Նահանգաց Օրէնսդիր ժողովոյ մէջ:

Տարակոյն չկայ թէ այս ոճիրները գործողք իրաւնորացի էին, եւ Միացեալ Նահանգաց մէջ գտնուող իրաւնորացի ժողովուրդն թերեւս հաւատար է թուով իրաւնորացի մէջ մնացած ժողովուրդեան: Գիտցուած է թէ ուժանակի պայթումներու մէջ մաս ունեցողներէն ոմանք Ամերիկացի իրաւնորացեաց մէջ կը գտնուէին, եւ անոնցմէ մին՝ Օ'Տոնոլան Ռոսս, որ իրապէս նոցա ամենէն մեծագոյն տաղանդն է, մօտեւս ասարձանակով զարնուեցաւ, բայց ոչ մահացու կերպիւ, եւ կ'ըսուի թէ զարնողը մի Անգղիացի կ'ընէ:

Գիտուած է այսպիսի մարդոց գաղտնի դաւաճ գտնել եւ իւր թերեւ, սակայն կրնանք վստահ ըլլալ թէ Ամերիկեան կառավարութիւնը իւր կրցածը պիտի ընէ որ պատժուին այս անձինք որ թշնամի են ամէն կառավարութեան: Եւրոպոյ ուրիշ ամէն երկիրներու մէջ եւս Լոնտոնի մէջ գործուած սոյն անգղափոխութիւնը մեծ զգուանք յառաջ բերած են, թէպէտ ոմանք մէջ մասամբ գոհունակութիւն յայտնուած է՝ այս յուսով որ Անգղիա այժմ աւելի պատրաստ պիտի գտնուի միանալ միւս տէրութեանց՝ խափանել ընկերաշխարհին ոգին: Եւ եթէ միաբան գործելով բաղձացեալ ընդառնակին պիտի կրնան ձայնել, պարտինք յուսալ թէ պիտի միաբանին: Բայց որպէս զի Անգղիոյ գործակցութիւնը ի ձեռք բերուի, այս ոճրոց բնութիւնը պարտի լաւ սահմանուիլ: Յոյժ սիրելի է Անգղիացի ժողովրդեան այն օրէնք որ ծանօթ է «Իրաւունք Ապաւորանի» անուամբ՝ վասն քաղաքական յանցանորոց: Նոքա երբեք զայլաք հաճէին յանձնել Անգղիա ապաստանած մարդիկ, որպէս էին Հունգարացի փախստականք 1849ի, կամ Ամերիկայի սպստամբք 1861-63ի, որ ասոնց ընթացքը որչափ եւ սխալ համարուէր, պատերազմած էին ընդդէմ իւրեանց կառավարութեանց հայրենասիրական շարժառիթներով, եւ սպասանած էին Անգղիա վստահ ապահովութեան: Բայց անհուն տարբերութիւն կայ ի մէջ այսպիսեայ եւ ուժանակ պայթեցող ուժընակներու եւ մարդասպաններու:

Անգղիական ոստիկանութիւնը տակաւին չէ գտած այս ոճիրները դաւաճողները, բայց մարդ մի որ բռնուեցաւ աշտարակին մէջ, կը պահուի վասն քննութեան, զի նորա վարմունքը կասկածանաց տեղի ունեւած է: Այս կարգի ոճրագործներ կ'ախել թեթեւ պատժ կը թուի, եւ թէ այդ նշանակէ թէ նոքա յուսեցոյն չեն քան հասարակ մարդասպաններ:

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԼՈՒՐԵՐ

Ըստ Միացեալի կոխ մը տեղի ունեցած է Պիթլիսի վայելէն զրկուած ոստիկանաց եւ աւազակաց մի խմբի մէջտեղ, յորում չորս աւազակք եւ մի ոստիկան ընդունուեցան եւ Միքա Պէյ նշանաւոր Քիւրտ իշխան մի որ ոստիկանաց կ'օգնէր՝ մահացու կերպիւ վիրաւորուեցաւ: Տեղեկութիւն չունինք թէ այս այն Միքա Պէյն է որ իր երկու տարի առաջ յարձակեցաւ երկու միախնարաց վրայ եւ զանոնք վիրաւորեց:

Յարգ. Կ. պըլսոյ մէջ վառուած օգտին կազը կը շինուէր Անգղիական ամուսնէ: Վեհ. Սուլթանն հրաման ըրած է որ Մարմարայի եգերքը իր կիլիէն երած ամուսնը փորձուի, եւ եթէ Անգղիականին չափ ընտիր գտնուի, անոր տեղ գործածուի կազ հանելու համար:

Սպանիոյ Ալֆոնս թագաւորը վեհ. Սուլթանին հեռագիր մի ուղղելով երկրաշարժէն արկածելոց շնորհակալութիւնը հաղորդած է անոր վասն 11,500 ֆրանք նպատին զոր Նորին Վեհափառութիւնը զրկեց:

Տէրգոսի ջրոյ ստորերկրեայ խողովակները երբեք կը պայթն եւ ջուրը փողոցները հոսելով բաժանորդք կանոնաւոր կերպիւ շէն ստանար իւրեանց ջուրը, այս պատճառաւ գանգատ եղած է ընկերութեան:

Եւնի շէհրի մէջ եւ ի շրջակայս այնչափ առատ ձիւն եկած է որ ժողովուրդը ստիպուել քն մի քանի օր աշխատիլ փողոցները մաքրելու համար:

Անցեալ տարւոյ մէջ Օսմանեան երկիրներէ երած բուրգի քանակութիւնը կը հաշուուի 18,080,000 քաշ:

Ծանուցուած է թէ յայտ հետէ կառավարութեան պաշտօնակալը որ յանցանքի համար դատուելով անպարտ կ'արձակուի, դատաւարին միջոցին համար՝ եւ որ եւ պատճառով օգտիրութեան գաղտնիքը բացակայութեան միջոցին միայն կ'էս ամառական պիտի որուի:

Ըստ Միացեալի քիչ ժամանակ առաջ կրեալի իսլամ ժողովրդեան երեւելիներէն ոմանք Բ. Դրան գանգատ ուղղած ըլլալով թէ Քրիստոնէից կողմանէ կը հարստահարուին, Կրեալի Ազգային ժողովոյ Քրիստոնէաց անդամք սոյն ամբաստանութիւնները հերքող մի բողոքադիր ուղղած են առ Բ. Դուռն:

Կ'ըսուի թէ Կ. պըլսոյ Ռուսական զեապան Մ. Նեխոմֆ փետր. 20ին ի Կ. պըլսի պիտի գայ:

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԼՈՒՐԵՐ

Իտալիոյ կողմանէ Կարմիր ծովը զօրք զրկուիլ տեղի տուած է ոչ սակաւ զբոյցներով՝ նկատմամբ ճիշդ նպատակին զոր իտալիա ունի ի մօր: Հազար բանաւոր կը թուի խորհիլ թէ անոնց ամէնը կը զրկուին Ասապի գեղծումը պատժելու համար, եւ այս գաղտնիքը կը տիրէ թէ իտալիա մտադիր է Կարմիր ծովուն եւ գերաց մի մասն գրաւել:

Պէլլուրի նաւահանգիստը Ասապի մօտ, արդէն գրաւուած է իտալացի զօրաց կողմանէ: Բոցա ներկայութիւնն այդ կողմերը բարդապէս կը նպաստէ Անգղիական բանակին ի Սուտան: Անգղիա եւս զօրք կը զրկէ ի Սուտանը:

Պորտիզայի եւ Թանքինի մէջ գտնուած Գաղափարական թանակաց զօրքերուն թիւը կ'ըսուի թէ կը հասնի 40,000ի, զրահաւոր նաւերուն նաւատարներն եւս հաշուոյն մէջ ըլլալով Միլիէն փետր. 2 Բելուէնիէ եկած լրոց նայելով Գաղափարցի այդ քաղքին շուրջ մի քանի տեղեր գրաւած են, եւ 9 մեւեալ եւ 55 վիրաւոր ունեցած են:

Գալոյի երեսփոխանական ժողովն ստուար մեծամասնութեամբ մերժեց Մ. Բօլ Պելրի՝ նախկին Կրթութեան տեսչին մի առաջարկն որով նա կը յանձնարարէր որ յետո գրաւուին հողեր զորս կառավարութիւնը նուիրած էր կրօնական մարմնոց: Սյուպէս ընելով ժողովը խնայողութեամբ գործեց: Անտարակոյն վանորէից եւ նման հաստատութեանց վերաբերեալ կ'ըսուածք թէ ի Գալիս եւ թէ այլուր կրնան յաճախ ժողովրդեան աւելի օգտակար ըլլալ եթէ ուրիշ նպատակաց դործածուին: Սակայն Կոմիտէ թիւոյ հետեւողը կ'ըսուի վերաբերեալ ամէն բանի դէմ յայտ գառն հակառակութիւն ցուցուցած ըլլալով, Կոմիտէի գլխացի ժողովրդեան մոտաց մէջ վասն զարթու-

ցած են: Գաղիոյ մէջ Քրիստոնէութիւնը բաւական զօրաւոր է տապալել Հանրապետութիւնը, եթէ ընդհանուր համուզում գոյանայ թէ Հանրապետութիւնը կը ձգտի խափանել Քրիստոնէութիւնը: Ուստի իմաստութիւն է որ Հանրապետական առաջնորդք այլ եւս կ'ստեղծ չգարթուցանեն:

Յունուարի 8ին, Անգղիացի իշխանն Ալպէրք Վիլթոր 21 տարեկան եղաւ, եւ ըստ օրինաց այժմ չափահաս կը համարուի: Անգղիոյ թագաւորանոց Ուէլլի իշխանին երէց որդին է նա, եւ ուստի իւր հօրմէն ետեւ ժառանգ Ռիտանական գահուն: Նորա մեծ մայրը Վիլթոր իրա թագուհին 66 տարեկան է, եւ 48 տարին ի վեր իշխանութիւն վարած է: Նորա երէց որդին, Ուէլլի իշխանն 45 տարեկան է: Անցեալ 500 ամաց միջոցին 3 անգամ Անգղիոյ թագաւորական սեւրնդեան ուղիղ դիմր ընդհատուելով թագը երկրորդական ճիւղերէն անցած է: Այս գլխացի իւրաքանչիւրին մէջ փոփոխութիւնը յարուց խռովութիւն եւ առաւել կամ նուազ քաղաքական պատերազմ: Ուստի շնորհաւորութեան արժանին Անգղիացիք որ Վիլթոր իրա թագաւորութեան սերունդը կրնայ ընձուիլ: Դեռահասակ իշխանն Ալպէրք Վիլթոր իւր եղբոր հետ միտեղ նաւաստիութիւն ընելով ծովային պաշտօններ ստացած է, եւ իւր չափահասութեան ատիւր շատ շնորհաւորութիւններ ընդունեց իւր մեծ մօր հաւատարիմ հպատակներէն: Եւրոպայի թագաւորք եւս շնորհաւորութիւններ եւ քանդանքներ զրկած են: Յիշատակի արժանի է ճերմակ նախարարապետին Մ. Կրատթին շնորհաւորութեան եւ յորդորանաց նամակն առ պապայ թագաւորանոցն Անգղիոյ:

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԼՈՒՐԵՐ

Խարթում ապստամբաց ձեռքն ինկած է, եւ քաջ զիւցաղեց Զօր. Կորտոն, երբ ազատութիւնը դուր հասած կը թուէր, կամ մեռած է զինուորի մահուամբ եւ կամ գերի ինկած է ի ձեռն սուլտանուն Մեհմեթին: Միակ հաւանականութիւն մի կայ թէ Զօր. Կորտոն ապստամբաց թերթին մէջ, բայց քաղաքը ապստամբաց ձեռքն ըլլալ իմացուած է:

Սըր Զարկ Ռիլըն հասաւ Խարթում մի առջեւ յունի. 28ին 2 շոգենաւներով եւ գունդ մը զօրքով, բայց թշնամիէն բուռն յարձակում կրելով ստիպուեցաւ ետ դառնալ: Կ'ըսուի թէ քաղաքը առաւելուց յունի. 26ին, բայց չգիտցուիլ թէ յարձակումը էր թէ մատնութեամբ: Մինչ Սըր Զօր. Ռիլըն շտապու ետ կը դառնար շոգենաւերը խորտակեցան, բայց բարեբախտաբար մօտը կղզի մը կար ուր Անգղիացի զինուորք ապաստանեցան, մինչեւ միւս շոգենաւուց գալը վասն նոցա ապաստան:

Մեհմեթին այս յաջողութիւնը անտուրախոյս պիտի տւելցնէ նորա համալը եւ չեղեր որ ցարդ ասարակոյսի մէջ էին պիտի միանան անոր հետ: Սակայն այս չփոխեր արշաւանքին ելքը զի Անգղիա արդէն զօրք կը զրկէ Հնդկաստանէ երթալ ի Սուտան եւ մասնակցիլ պատերազմին:

ՄԱՆՈՒՅՈՒՄ

Աւետարանական քերց եւամետայ միաբանական ազգութի ժողովը պիտի գումարի յառաջիկայ շարթու շորեքարթի օրը (փետր. 6/18), Պայտլ Հաուզի ժողովատեղւոյն մէջ, ի ժամ 8, ըստ Թըրքացի:

Կը խնդրուի բոլոր քայրերէ որ ջանան ներկայ ըլլալ սոյն պաշտաման:

ՍՏԱԿԳԻՆԵՐԸ

Յունուար 28/9, 1885	
Գոնոյիսէ	9.16 Բուլ. Երկ. քաժիճ 46.
ԳՐԱՄ.Ք. Օսմ. լիւսն 100էն	
ՄԵՏԻԿԷ	107.38 Բուսիոյ քոլ 90.20
Թղարաւ	3200 Նաքուլոն 87.34
ՄԵՔԱԿԷ	99. Գրիվից 54.20
ՊԵՏԻՔ	102.35 Անգղ. լիւսն 110.20
Արբիլ	102.35 Մանէք քղարաւ 8.53

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ամերիկայի միախնարաց ընկերութեան կողմէն Խմբագիր Ճ. Բ. Կրից

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԻԱՆ (ԱՐԱՄԵԱՆ) Զաղմագնթար, Յակոբեան խան, 45